

■ Ziyadxan Əliyev

Milli təsviri sənətimizin son bir qərinəlik inkişafı heykəltəraşlarımızın müəllif dəst-xəttini şərtləndirən mövzu və forma-biçim axtarışları ilə yadda qalıb, desək, yanılmazdır. Bu prosesdə diqqət çəkən amil plastik axtarışlara səy göstərənlerin sırasında tələyini bu sahəyə bağlamış yaradıcıların ən müxtəlif nəsilərin nümayəndələrinin olmasıdır. Digər önəmli məsələ isə milli plastika ustalarımızın öz yaradıcılıq nümunələrinin tətbiqi coğrafiyasını duyulması dərəcədə genişləndirmələridir. Belə yaradıcıların

başlanğıcı saymaq olardı. Onun o vaxtdan bu günə qədər davam edən yaradıcılığını əyanlaşdırən sənət nümunələrinin daşdığı yüksək bədii-estetik məziyyətlərə rəğmən demək olar ki, Natiq Əliyev çağdaş milli heykəltəraşlıq məkanında axtarışlarında özünəməxsusluq və sabitlik müşahidə olunan az-az sənətkarlardandır.

Bunu şərtləndirən səbəblər çox olsa da, qənaətimizcə, bu daha çox onun yaradıcılığında müasirliyi dərk etmənin, insan taleyini və xarakterini duymanın, bədii obrazların tutumunda-strukturunda ifadə etmənin mövcudluğu ilə bağlıdır. Heykəltəraşın həmişə öz qəhrəmanlarının mənəvi miqyasını və daxili aləminin canlı dinamikasını üzə çıxarmağa çalışması da onun əsərlərinin fərqi və fərqli keyfiyyətlərə bələnməsini şərtləndirir. Bu mənada onun Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevə (Kiyev), şair Əlağa Vahidə (Rahib Həsənovla birlikdə), Azərbaycanın ilk professional təhsil görmüş memarı Zivərbəy Əhmədbəyova, xalq şairi Bəxtiyar Vahabzadəyə (Şəki), rumin bəstəkarı Corc

Amma yuxarıda adları çəkilən əsərlərin arasında şair Əlağa Vahidin heykəlinin başqalarından fərqlənməsi inkar olunmaz bir həqiqətdir. Doğrudan da qəzəlləri dillər əzbəri olan şairin tunc abidəsi bütün mənələrdə orijinal və bənzərsizdir. 1990-cı ildə bu abidənin açılışı Azərbaycan mədəni məkanında yaddaqalan hadisəyə çevrildi, desək, yanılmazdır. Belə ki, üzəri müxtəlif milli mərasimlərin təsvirləri ilə bəzədilən və birbaşa yerdən ucalan iri ölçülü bu portretin forma-biçimi, fəza-məkan həlli dövrünə görə çox yeni və mütərəqqi idi. Onun ucaldılma vaxtının kommunist rejiminin qürubuna düşməsi heykəlin xeyrinə oldu. Əminliklə demək olar ki, bu bir qədər əvvəl baş versəydi, yəqin ki, kommunist-ideoloqlar Əlağa Vahidə bu cür müasir tutumlu abidə qoyulmasına imkan verməzdilər. Əslində isə, bu abidənin qeyri-adiliyi bütün həyatı və yaradıcılığı ilə yerdə qalan bütün həmkarlarından fərqlənən qəzəlxan-şairin ruhuna uyğun idi...

Natiq Əliyevin müstəqillik illərində ərşəyə gətirdiyi yeni əsərlərin arasında

Natiq Əliyev

da bilmişdir. Onun M.S.Ordubadi, A.Şaiq, X.B.Natvan, C.Məmmədquluzadə, Ş.Ələkbərova, İ.Əfəndiyev, C.Novruz, A.Cəlilov, M.Dilbazi və b. memorial-xatirə lövhələri bu qəbildəndirlər. Bu plastik nümunələrin forma-biçim həllində duyulması yaradıcı sərbəstlik nümayiş etdirən heykəltəraş, bunun sayəsində hər bir kompozisiyanın qəhrəmanını tamaşaçıyı duyğulandıra biləcək obraz səviyyəsinə yüksəldə bilmişdir.

Eyni bədii-estetik məziyyətləri onun Fəxri Xiyabanda yer almış məzarüstü abidələrində (İlyas Əfəndiyev, Həqiqət Rzayeva, Cabir Novruz, Bəşir Səfəroğlu və Osman Mirzəyev) də müşahidə etmək mümkündür.

Sənətkarın yaradıcılığında dəzgah heykəltəraşlığı nümunələri də xüsusi yer tutur. Onun ərşəyə gətirdiyi həmin əsərlərdə ən müxtəlif mövzular yer almışdır. Çeşidli materiallardan və tuncun rəng çalarlarından yaradıcılıqla istifadə edən müəllif, bizə tanış olan süjetlərə çox maraqlı, bir çox hallarda isə gözənilməz bədii şərh vermişdir. "Tarazlıq" (tunc), "Sükunət" (ağac), "Qızıl atlı" (tunc), "Qadın portreti" (daş), "Həvva" (tunc). "Arfa çalan" (mərmer), "Formal kompozisiya" (latun), "Ailə" (tunc), "Yaralı şair" (tunc), "Çərxi-fələk" (tunc) və s. əsərlərdə dünyamıza fərdi plastik münasibətini ifadə edən heykəltəraş sadəcə seyrçi deyil, o həm də suallıdır. Belə ki, onun əsərlərinin forma-biçim rəngarəngliyindən "boylanmış" mənə-məzmun yükü həm də düşündürücü, psixoloji-fəlsəfi tutumludur...

Onun Azərbaycan təsviri sənətinin inkişafına verdiyi töhfələr davamlı olaraq layiqincə dəyərləndirilmişdir. O, hələ sovet dövründə Respublika Gənclər Mükafatı laureatı (1989) adını qazanmışdı. Natiq Əliyevin 2000-ci ildə Rəssamlar İttifaqının "Sultan Məhəmməd" mükafatına layiq görülməsi isə onun yaradıcılığına həmkarlarının verdiyi qiymətin göstəricisidir. O, heykəltəraşlıq sahəsində qazandığı davamlı uğurlara görə həm də Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin təsis etdiyi "Zirvə" mükafatının (2008) laureatıdır.

Sənət uğurlarına görə 2002-ci ildə ona "Azərbaycan Respublikasının əməkdar rəssamı", 2005-ci ildə isə "Azərbaycan Respublikasının xalq rəssamı" fəxri adları verilmişdir. Onun 2008-ci ildə Rusiya Rəssamlıq Akademiyasının fəxri üzvü seçilməsi isə qazandığı beynəlxalq nüfuzun göstəricisidir.

Hazırda Azərbaycan Dövlət Rəssamlıq Akademiyasının professoru olan Natiq Əliyev müstəqil yaradıcılıqla yanaşı 30 ildən çoxdur ki, pedaqoji fəaliyyətlə də məşğuldur. Bu müddətdə plastika sənətimizin gələcək inkişafını gerçəkləşdirəcək onlarla gənc heykəltəraş yetişdirməsi də bir müəllim kimi onun ən böyük qazancıdır...

PSIXOLOJİ YAŞANTILARIN PLASTİK TƏCƏSSÜMÜ

Xalq rəssamı Natiq Əliyevin yaradıcılığına baxış...

H.Z. Tağıyev

sırasında xalq rəssamı, professor Natiq Əliyevin xüsusi yeri vardır. Onun monumental heykəltəraşlıq, dəzgah və memorial plastika sahəsində yaratdığı əsərlər tarixi diapazonun genişliyi ilə yanaşı, mövzu və bədii şərh rəngarəngliyi-özünəməxsusluğu ilə seçilir. Bu heç şübhəsiz tanınmış tişə ustasının davamlı axtarışlarının, dünya və milli mənəvi dəyərlərindən yaradıcılıqla faydalanmasının, plastikaya ənənə və müasirlik prizmasından yanaşmasının nəticəsidir.

Tanışlıq üçün deyək ki, o, ixtisas təhsilini əvvəlcə Bakıda - məşhur "Əzimzadə məktəbi"ndə (1978), sonra isə Sankt-Peterburqda - V.Muxina adına Ali Bədii-Sənaye Məktəbində (1983) almışdır. Fəza-məkanda yer alan ilk əsərini də 1985-ci ildə elə təhsil aldığı şəhər üçün işləyib. Natiq Əliyevin Böyük Vətən Müharibəsi zamanı Leningradın müharibəsində həlak olmuş həkim və tələbələrin xatirəsinə ucaldılacaq abidə üçün elan olunmuş müsabiqənin qalibi adına layiq görülməsini, əslində orta və ali məktəbi fərqlənmə diplomu ilə bitirən gənc tişə ustasının gələcək uğurlarının

Dahi Rumin bəstəkarı Corc Eneskunun abidəsi

Eneskuya (Bakı), Avstriya bəstəkarı Volfanq Amadey Motsarta (Bakı), dahi Azərbaycan bəstəkarı Üzeyir Hacıbəyliyə (Serbiya), Xocalı faciəsinin qurbanlarına (Meksika və Türkiyə) və məşhur Norveç səyyahı Tur Heyerdala (Şəki) həsr olunmuş abidələri monumental tutumu ilə yanaşı, özündə sənətlərin sintezi probleminin uğurlu həllini yaşadan plastika nümunələridir.

Bu plastika nümunələrində heykəltəraşın realist-gerçəkçi bədii şərhə tapınmağını da, onun forma-biçim orijinallığını mənə-məzmun tutumunun açımına yönəldilməsini də görmək mümkündür. Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin Kiyevdə ucaldılan abidəsində Natiq Əliyev realizmə tapınan gerçəkçi olsa da, plastik şərh baxımından bu üsluba yaradıcı yanaşan, onun ifadə imkanlarını genişləndirməyi bacaran bir sənətkardır. Fikrimizcə bu görkəmli şəxsiyyətə xas müsbət keyfiyyətləri yaddaqalan tutumda gerçəkləşdirmək üçün müəllifin məhz bu cür bədii şərhə daha inandırıcı və ən düzgün bədii ifadə seçimidir.

Qızıl atlı

Üzeyir Hacıbəylinin Novi Sadda (Serbiya) ucaldılan abidəsi də maraqlı bədii şərhinə görə diqqət çəkir. Əlağa Vahiddə olduğu kimi bu abidəni də portret-büst formasında həll edən heykəltəraş onun əhatəliliyinə və monumentallığına nail ola bilmişdir. Görkəmli musiqiçini yaradıcılıq prosesində görüntüyə alan müəllif, onu not vərəqləri ilə əhatələndirməklə, yaşanan anın inandırıcılığına nail ola bilmişdir. Adı musiqi tariximizə qızıl hərflərlə yazılmış bəstəkarın müxtəlif hərəkətlərdə verilmiş qolları, ətrafına ritmli şəkildə səpələnmiş not vərəqləri ümumi kompozisiyanın dinamikliyini şərtləndirmişdir...

Tişə ustasının M.F.Axundzadə adına Milli Kitabxananın lociyasını bəzəyən Niyazinin heykəli, Suraxanıda xalq rəssamı Səttar Bəhlulzadəyə həsr olunmuş büstü də uğurlu fəza-məkan həllinə görə diqqət çəkir, yadda qalır.

Öz yaradıcılığında memorial heykəltəraşlığa geniş yer ayıran Natiq Əliyev obrazlarına müraciət etdiyi şəxsiyyətlərin cəlbə-dici-yaddaqalan plastik görüntülərini yara-

Təsisçi:
Sona
VƏLİYEVA

Baş redaktor:
İlham
QULİYEV

Ünvan: Bakı ş.
Mətbuat prospekti,
529-cu məhəllə,
25-ci bina
Telefon: 510-61-92,
"432-88-45,
Faks: 510-61-93
E-mail: kaspıqazeti@gmail.com

Qəzet Mətbuat və
İnformasiya
Nazirliyində
qeydiyyatdan keçib.
Lisenzia №022264,
Qeydiyyat №V 64

Qəzet redaksiyanın
kompyuter mərkəzində
yığılıb, səhifələnib.
Bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün çıxır.

Tiraj: 5000

Müəlliflərin mövqeyi ilə
redaksiyanın mövqeyi
üst-üstə düşməyə bilər